

Липар XVIII/ 62 / 2017.

Уредништво

доц. др Часлав Николић
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
одговорни уредник

доц. др Јелена Арсенијевић Митрић
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
ојерашивни уредник

проф. др Владимир Поломац
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

доц. др Биљана Влашковић Илић
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

доц. др Мирјана Секулић
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

доц. др Јелена Даниловић Јеремић
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

доц. др Невена Вујошевић
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

доц. др Бојана Вељовић
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

Радомир Митрић, сарадник за
дигитализацију и веб презентацију
Универзитетска библиотека у Крагујевцу

проф. др Ана Јовановић
Филолошки факултет, Београд

доц. др Павле Ботић
Филозофски факултет, Нови Сад

др Јана Алексић
Институт за књижевност и уметност, Београд

проф. др Персида Лазаревић ди Ђакомо
Универзитет „Г. д Анунцио“, Пескара,
Италија

доц. др Маријана Поца
Универзитет „Сапјенца“, Рим, Италија

проф. др Татјана Алексић
Универзитет Мичиген, САД

проф. др Јеленка Пандуревић
Филолошки факултет, Бања Лука, Република
Српска (БиХ)

доц. др Светлана Калезић
Филозофски факултет, Никшић, Црна Гора

доц. др Остап Славински
Филолошки факултет Универзитета „Иван
Франко“, Лавов, Украјина

доц. др Борјан Јанев
Пловдивски универзитет, Пловдив, Бугарска

доц. др Мартин Стефанов
Факултет за словенску филологију,
Универзитет „Климент Охридски“, Софија,
Бугарска

Секретар уредништва

Бојана Вељовић
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

Editorial Board

Časlav Nikolić, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac
Editor in Chief

Jelena Arsenijević Mitrić, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac
Managing editor

Vladimir Polomac, Associate Professor, PhD
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

Biljana Vlašković Ilić, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

Mirjana Sekulić, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

Jelena Danilović Jeremić, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

Nevena Vujošević, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

Bojana Veljovic, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

Radomir Mitrić, Associate for digitization and
web presentation
University Library of Kragujevac

Ana Jovanović, Associate Professor, PhD
Faculty of Philology, Belgrade

Pavle Botić, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philosophy, Novi Sad

Jana Aleksić, PhD
Institute for Literature and Arts, Belgrade

prof. Persida Lazarević di Giacomo, Full
Professor, PhD
The G. d'Annunzio University, Pescara, Italia

Marianna Pozza, Assistant Professor, PhD
University of Rome „La Sapienza“, Italy

Tatjana Aleksić, Associate Professor, PhD
University of Michigan, USA

Jelenka Pandurević, Associate Professor, PhD
Faculty of Philology in Banja Luka, Bosnia and
Hercegovina

Svetlana Kalezić, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philosophy in Nikšić, Montenegro

Ostap Slavinski, Assistant Professor, PhD
Faculty of Philology, „Ivan Franko“ National
University of Lviv, Ukraine

Borjan Janev, Assistant Professor, PhD
University of Plovdiv, Plovdiv, Bulgaria

Martin Stefanov, Assistant Professor,
PhD Faculty of Slavic Studies,
University „St. Kliment Ohridski“, Sofia,
Bulgaria

Editorial assistant

Bojana Veljović
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

Литер

Часопис за књижевност, језик, уметност и културу
Journal for Literature, Language, Art and Culture

година XVIII / број 62 / 2017
Year XVIII / Volume 62 / 2017

Универзитет у Крагујевцу
University of Kragujevac

САДРЖАЈ

СТУДИЈЕ

Vladimir Lj. Stanković
IRISH EXILES AND THEIR VISION OF THE IRISH NATION:
WILDE, SHAW, AND JOYCE..... 9

Mirko Ž. Šešlak
HUMBERT HUMBERT'S SOLIPSISM BETWEEN CULTURAL
CRITICISM AND GROTESQUE SENSATIONALISM
(OR GOING FROM BAD TO WORSE) 47

ЧЛАНЦИ

Александар М. Јагровић
ВОШТАНЕ ФИГУРЕ САМООТУЂЕЊА:
ЛИКОВИ ИРАЦА И ЕНГЛЕЗА У ЗБИРЦИ КРАТКИХ ПРИЧА
ВЕСТИ ИЗ ИРСКЕ ВИЛИЈАМА ТРЕВОРА 73

Мирјана М. Секулић
ИНТЕРТЕКСТУАЛНОСТ ПУТОПИСА У ФУНКЦИЈИ
ОТКРИВАЊА ДРУГОГ..... 87

Марија С. Пантовић
ОДБРАНА ТРАДИЦИЈЕ КРОЗ ФОЛКЛОРНИ ОБРАЗАЦ
ЛЕТОПИСА ПЕРУНОВИХ ПОТОМАКА ДЕСАНКЕ
МАКСИМОВИЋ 97

Душан З. Захаријевић
ЖИВОТ ЧОВЕКА НА БАЛКАНУ СТАНИСЛАВА КРАКОВА..... 113

Ђорђе Радовановић
АЛХЕМИЈА СУБЈЕКТА У РОМАНУ *БЕРНАРДИЈЕВА СОБА*
СЛОБОДАНА ТИШМЕ 125

Ивана Јовановић
О КУЛТУРИ ЈЕЗИЧКОГ ОПШТЕЊА
У СРПСКИМ МЕДИЈИМА (НА ПРИМЕРУ АНАЛИЗЕ
ИНТЕРНЕТСКОГ ИЗДАЊА ВЕСТИ) 135

Милица С. Бацић
УЛОГА ИНФЕРЕНЦИЈАЛНИХ ПРОЦЕСА У ЕКСПЛИЦИТНОЈ
КОМУНИКАЦИЈИ НОВИНСКИХ НАСЛОВА 151

Горица Р. Томић
ИНТЕРКУЛТУРАЛНОСТ У ПОРЕДБЕНИМ ПРИДЕВСКИМ
ФРАЗЕОЛОГИЗМИМА СА ЗНАЧЕЊЕМ КАРАКТЕРНИХ
ОСОБИНА ЧОВЕКА У СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ 169

Вера С. Ђевриз Нишић
СИНТАКСИЧКО-СТИЛИСТИЧКИ МОДЕЛИ ЕПИЗЕУКСИЧКЕ
КУМУЛАЦИЈЕ..... 183

Ана Петровић
СЛОЖЕНОСТ СИНТАГМИ У ПРИЧАМА ЗА ДЕЦУ И ОДРАСЛЕ
(НА ПРИМЕРУ КРАТКИХ ПРИЧА ОТА ОЛТВАЊИЈА) 195

Srdan Demonjić
RÉFORME DE L'ÉCRITURE FRANÇAISE PROPOSÉE PAR
PIERRE DE LA RAMÉE : ANALYSE GRAPHIQUE 205

Ивана Ђ. Ђорђевић
ОСВРТ НА АКАДЕМСКО ПИСАЊЕ СТУДЕНАТА НА
ПОЧЕТКУ СТРУКОВНИХ СТУДИЈА – НАЈЧЕШЋЕ ГРЕШКЕ У
ДОКУМЕНТОВАЊУ ИЗВОРНИКА У ТЕКСТУ..... 223

ПРИКАЗИ

Александра Д. Матић
СЕЋАЊЕ НА ВЕЛИКИ РАТ – СВЕДОЧАНСТВО И ТРАУМА 235

Милена Ж. Кулић
СА МАРГИНА КЊИЖЕВНЕ И ПОЗОРИШНЕ ПРОШЛОСТИ .. 241

Милица В. Ђуковић
ПРОМЕТЕЈСКИ „СТУДЕНТ“ 247

Милица Д. Лазаревић
ОБРАЗОВАЊЕМ ДО ПРАВЕДНИЈЕГ ДРУШТВА 251

Владимир Б. Перић
ХОМЕОСТАЗА ЈЕ ЛИМЕС ОД ЕГЗИЛА КАДА X+Y ТЕЖЕ
АНДРОГИНУ 255

ПРИКАЗИ

*Часопис за књижевност, језик,
уметност и културу*

Милица В. Ђуковић¹
Институт за књижевност и уметност
Београд

ПРОМЕТЕЈСКИ „СТУДЕНТ“

(Милисав Савић, *Шездесетосмаи: њриче, рејорџаже и инџервјуи из
Студенџа '68*, Београд: Службени гласник, 2016, 136. стр.)

„Узмите шаку свежег пепела
или било чега што је прошло
и видећете да је то још увек ватра
или да то може бити“
(Бранко Миљковић, *Похвала вајри*)

У једном од напоредних наративних токова романа *Ожиљци џи-
шине* (1997) Милисав Савића, у фингираном писму упућеном Иви
Андрићу (којим је од писца затражен интервју), приповедач, означен
као „уредник културне рубрике *Студенџа*“, а потписан иницијалима
„Н.Н.“, угледном књижевнику поставиће следећа питања „1) Где писац
боље пише: у земљи у којој има или нема слободе? 2) Да ли је слобода
темељ сваког уметничког дела? 3) Да ли је првенствени задатак писца
да се бори против неправде у свету, односно да исправља криве Дрине?
4) Колико писац може да помогне да истина тријумфује у овом свету?
5) Сме ли писац да се плаши (отпуштања с посла, прогонства, избаци-
вања из стана, хапшења, физичке ликвидације)? 6) Да ли писац треба да
објављује у часописима и листовима које издаје недемократски режим?
7) Да ли писац треба да прима признања и награде у недемократском
систему? 8) Како се осећа писац који је мало или нимало писао о савре-
меним темама? 9) Да ли је писац Прометеј или Нарцис?“. Упркос поетичким
трансформацијама и поетичком развојном путу (од стварносне
прозе до постмодернизма), Милисав Савић остаће трајно заокупљен
промишљањем функције књижевности у друштву, улоге и (по)звања
књижевника, потребе или етичке нужности ангажовања уметника у
властитом времену, суделовања у историјским збивањима или њиховом
пренебрегавању (Прометеј или Нарцис?), о чему сведочи и најновија
књига овог писца – *Шездесетосмаи*.

По времену настанка текстова иницијална (иако објављена након
пет и по деценија плодног књижевног рада), а по облицима литерарног
израза мултижанровска (чиме се приближава другим остварењима овог
аутора, као што су *Фусноџа*, *30 џлус 18*, *Rimski dnevnik*, *џриче и један*

1 tiskicvet38@gmail.com

роман), књига *Шездесетосмаи*, састављена од кратких прича, интервјуа и репортажа Милисава Савића, објављених на страницама „у то време најслободнијег листа у читавој Југославији“ (стр. 7), листа *Сџугенџи*, чији је Савић био сарадник, потом и члан уредништва, сведоче о прометејском опредељењу Милисава Савића за публицистички и литерарни ангажман у турбулентном тренутку комунистичке Југославије који су обележиле студентске демонстрације из јуна 1968. године. Настали у периоду од 17. октобра 1967. године до 28. октобра 1969. године, текстови Милисава Савића, објављени у листу *Сџугенџи*, пружају кључ за дубље и свестраније разумевање поетике Милисава Савића, као што нуде и увид у једну прекретничку друштвено-историјску и културну епоху. Обележени несумњивим печатом младости (жаром, страхћу, несмиреношћу, бунтом, гневом, отпором, прометејском „ватром“; али и знацима „писатељског почетништва“, које је уочио и истакао и сâм аутор), прилози Милисава Савића у *Сџугенџи* оличење су сартровске концепције „ангажоване књижевности“ и кишовског схватања „живота и литературе“ као неразлучивих сегмената пишчевог постојања у свету. Објављени у најслободнијем листу тадашње Југославије, текстови Милисава Савића свој прометејски потенцијал остварили су у „дрњаку“, као антиподу идеолошким диктатом наметнутој идеал(изова)ној лажи, у „истинитој репортажи“ (као огољеном исечку стварности, који ће постати тематска основа тзв. „стварносне прозе“ или „прозе новог стила“ и који ће бити тематски „костур“ Савићеве збирке приповедака *Бујарска барака*, објављене 1969. године) и у магнетофону, као симболу доминантног приповедног поступка стварносне прозе, оличеног у сказу.

Приче Милисава Савића окупљене у књизи *Шездесетосмаи (Речи Миладину браћу дрворесцу, Перлонска кошуља, Мушљаџи, Покераши – прича због које је Савић претучен, Наличје, Гале швалер, Глумица, Руџа и Лука)* блиске су причама из *Бујарске бараке*, по инсистирању на натуралистичким описима, бруталним сценама, насиљу, темама попут проституције и силовања, али и по завичајној компоненти и контрасту као једном од омиљених Савићевих стилских средстава (нпр. лик провинцијалца у Београду у причи *Гале швалер*), као што ће се и у црним репортажама Милисава Савића из *Сџугенџи* јавити неки од опсесивних мотива доцније прозе овог писца, пре свега мотив тетоваже из репортаже *Воз за Сџалаћ* (стр. 107), који кореспондира са поетиком Савићу интригантног Хуга Бала „који је тврдио да се поезија мора писати на сопственој кожи, на челу.“ (о чему је Савић писао у *Фусноџи*, стр. 42, односно у *Малом глосару креативног писања*, у одредници „Тетоважа“, стр. 94). Репортаже Милисава Савића из *Сџугенџи*, пропраћене драгоценим (мета)коментарима, а потписане иницијалима П. Р. (*Соба и цимери*), Н. С. (*Забелешке*), М. С. (*Воз за Сџалаћ*) и Н. Н. (*Мојих 45 хиљада*; репортажа о економским приликама у којима студенти живе, о месечним примањима, беспарици, задуживању; исти они иницијали који ће бити употребљени у роману *Ожиљци џишине*, приликом „ин-

тервјуисања“ Андрића), сведоче о црној, прљавој и бесперспективној стварности, тешким условима живота студената, радника, бескућника, туберана, укратко о судбини *божјих људи* декларативно просперитетног, имућног и напредног социјалистичког друштва. Интервјуи Милисава Савића са знаменитим писцима (Бориславом Пекићем, Душаном Радовићем, Слободаном Селенићем и Живојином Павловићем) пружају увид у дух времена који је изнедрио студенстке демонстрације 1968. године (питања која је Савић постављао била су, како сâм каже „*улавном [...]иолиитичка, шицала су се друштвене улоге уметности*“, стр. 62.), као што сведоче, уједно, о „тихој“ цензури *Кривудава реке*, прве збирке приповедака Живојина Павловића („...књига је извесно време била тихо повучена из продаје, без званичног и јавног захтева судских и јавних органа. Тајне сугестије. Реч је о тамним силама тадашње управе безбедности: људи који су читали књигу почели су да препознају себе, иако је фабула потпуно измишљена.“, стр. 98), те о истицању потребе за друштвеним ангажманом омладине, као позитивним животним начелом („Ја мислим да млади људи данас имају могућности да делују на друштво и да буду револуционарни, мислим на оно што појам револуције буквално значи – могућност да мењају свет у којем живе.“, из интервјуа са Загорком Пешић Голубовић, стр. 53, или „Хероизам је храброст да се верује у своју мисао. А револуционар је сваки онај за кога ништа није свето да не би могло бити замењено нечим бољим.“, из интервјуа са Душаном Радовићем, стр. 74.), све до сведочанстава о непосредном ангажовању Милисава Савића у шездесетосмашким студентским демонстрацијама и догађајима на Филолошком факултету у данима након разбијања ове побуне (*Шта се догодило у јодне 3. јуна код јодвожњака у Новом Београду, Безвољни или сувише ойрезни*).

Сачињена од жанровски разнородних прилога, преузетих из *Ситуденћа* (1967–1969), допуњена накнадним ауторовим коментарима/образложењима/појашњењима, графички издвојеним курзивом у односу на „основни текст“, и опремљена поговором „Књижевност и побуна“ Радивоја Микића, интригантно (у духу постмодернистичког лудичког колажа) компонована и по споју литерарног и документарног дискурса за овог писца карактеристична, књига *Шездесетосмаш* Милисава Савића, сведока и (са)учесника у наслову истакнуте побуне, поседује, несумњиво, статус вредне и несвакидашње књижевне, егзистенцијалне и (по)етичке чињенице. Књига *Шездесетосмаш*, коју бисмо, по аналогији са *Ишаком и коменџарима* Милоша Црњанског могли назвати *Шездесет осма и коменџари*, својеврсно је „жизниописаније“ Милисава Савића, аутора којем је (од)увек била ближа књижевност неодељена од живота, ангажована, конструктивно „гневна“, младалачки бунтовна, „прометејска“. Шездесетосмашко опредељење за Прометеја (а не за Нарциса), за ангажовану (а не за „целофанску“) књижевност, поетичка је константа (упркос формалним и стилским трансформацијама) свих књижевних дела Милисава Савића, бандитског и неконформистичког

крадљивца ватре и књижевника који је испунио обећање дато Десанки Максимовић 1968. године – „Многи уметници су посетили студентске зборове. Они су дали потпуну подршку студенстким захтевима. Десанка Максимовић, пре него што је прочитала једну песму, затражила је обећање од студената да ће се и кроз тридесет година борити за напредне идеје.“ (стр. 72.).

Примљен: 28. новембра 2016.

Прихваћен за штампу децембра 2016.